

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสภาพสังคมในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและหลากหลาย เนื่องมาจากความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารต่างๆ แพร่หลายอย่างรวดเร็วทำให้แนวคิด วิถีชีวิต ค่านิยมของบุคคลในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง เบี่ยงเบนไปจากหลักศีลธรรม จริยธรรม ที่ตั้งตามหลักพระพุทธศาสนา กลับนิยมวัฒนธรรมตะวันตก ที่เน้นการบริโภควัตถุต่างๆ จนเกิดความสับสน ระบบสังคมที่เคยดีงามของไทยได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อันสืบเนื่องมาจากการให้ความสำคัญในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านวัตถุมากกว่าพัฒนาด้านสังคมในด้านอื่นๆ โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านจิตใจ จึงทำให้เกิดปัญหาความอ่อนแอของคุณธรรม จริยธรรม มีการประพฤติปฏิบัติที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ยังส่งผลไปยังปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย^๑ ดังที่กรมการศาสนากล่าวไว้ว่าปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรมมีหลายประการที่สำคัญมีดังนี้^๒ ๑. ปัญหาการเหินห่างจากศาสนา ๒. ปัญหาการเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ๓. ปัญหาค่านิยมที่เปลี่ยนแปลง ๔. ปัญหาการรับวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมจากต่างประเทศ ๕. ปัญหาการทุจริตฉ้อราษฎร์บัง ๖. ปัญหาความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของเยาวชน

พฤติกรรมของเยาวชนที่เบี่ยงเบนไปจากหลักธรรมคำสอนในขณะนี้เป็นเรื่องที่น่าวิตกอย่างยิ่งเพราะเป็นผลสะท้อนถึงความมั่นคงของสังคมโดยตรง การห่างเหินจากศาสนาของเยาวชนยิ่งเห็นได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น หลังจากมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับต่างๆ เกิดขึ้นมาตั้งแต่แผนที่ ๑ - ๑๑ ในปัจจุบันทำให้วิถีชีวิตของเยาวชนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม รวมทั้งระบบการศึกษาของประเทศไทยก็มีการจัดระบบที่ผิดพลาด ซึ่งพระเทพโสภณอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้กล่าวถึงปัญหาจริยธรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนว่ามาจากสาเหตุดังต่อไปนี้ ๑. บ้าน วัด โรงเรียนแยกกันทำหน้าที่พ่อแม่ที่บ้านให้เงินแก่เด็กเพื่อเลี้ยงดูทางร่างกายไม่มีหน้าที่สอนหนังสือหรืออบรมทางจิตใจโรงเรียนก็ทำหน้าที่อย่างเดียว

^๑กรมการศาสนา, **หลักสูตรการอบรมคุณธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๑.

^๒กรมการศาสนา, **จริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๒-๓.

คือสอนวิชาการไม่มีหน้าที่อบรมศีลธรรม วัดก็อบรมศีลธรรมอย่างเดียวไม่รับภาระอื่นๆ ๒. ไม่มีการประสานงานกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนนั่นคือเมื่อพ่อแม่ผู้ปกครองอบรมศีลธรรมแก่เด็กก็ไม่มี การพาเด็กไปวัดเมื่อโรงเรียนไม่อบรมศีลธรรมแก่เด็กก็ไม่มี การพาเด็กไปวัดหรือไม่นิมนต์พระสงฆ์มา สอนในโรงเรียน ๓. เมื่อทั้งพ่อแม่ผู้ปกครองหรือโรงเรียนพาเด็กไปวัดพระสงฆ์ไม่ทำหน้าที่อบรม ศีลธรรมแก่เด็กหรือโรงเรียนนิมนต์พระสงฆ์ไปสอนที่โรงเรียนก็มีพระสงฆ์ไม่เพียงพอที่จะทำหน้าที่

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนให้คนเป็นคนดี ซึ่งพุทธธรรมเป็นหลักธรรมคำสั่งสอนที่ นำพาให้มนุษย์ทุกคนได้นำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อความร่มเย็นรวมทั้งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของ ชาวพุทธมาช้านาน คำสอนทางพระพุทธศาสนาซึ่งชาวพุทธทั้งหลายได้น้อมนำมาเป็นแสงสว่างช่วยนำ ทางชีวิต ชั่วแก่ไขสัจคม รวมทั้งการปลูกฝังศีลธรรมและคุณธรรม ให้เกิดขึ้นในเยาวชนนั้นควรมีการ ปลูกฝังอย่างต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคน ไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติ ปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^๓ ด้วยการศึกษาไทยได้แบ่งกลุ่ม สารการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่มสาระ ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ ก็ยังมีเนื้อหา สาระไม่ครอบคลุมกับการเรียนรู้ การเข้าค่ายฝึกปฏิบัติธรรมค่ายคุณธรรม จึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะสามารถ เสริมความรู้ทางวิชาพุทธศาสนาได้ เพื่อสร้างศรัทธา ความตระหนักและมุ่งมั่นที่จะกระทำความดี^๔

ฝ่ายบริการบริการฝึกอบรม ส่วนธรรมนิเทศ สำนักส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการ สังคม เป็นหน่วยงานของมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่มีหน้าที่ให้บริการวิชาการด้าน พระพุทธศาสนา จัดอบรมเด็กและเยาวชนค่ายคุณธรรมจริยธรรมเป็นไปตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้ พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน ให้การอบรมปฏิบัติธรรมและจริยธรรมแก่หน่วยงานราชการและ ประชาชนทั่วไปที่มาขอรับการบริการด้านการฝึกอบรมด้านพระพุทธศาสนา นำหลักธรรมของ พระพุทธศาสนาออกเผยแผ่ให้สังคมไทยได้มีแสงสว่างแห่งพระธรรมนำทางการดำเนินชีวิต สอดคล้อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศชาติ ให้สมกับปรัชญาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ว่า ปญญา โลกสมิ ปชโชโต ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก^๕

^๓สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **ชุดฝึกอบรมหลักสูตร การจัดฝึกอบรมคุณธรรม ๒ คืน ๓ วัน “ค่ายพุทธบุตร - ค่ายพุทธธรรม”**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า คำนำ.

^๔บุญมี แทนแก้ว และอุดมลักษณ์ แทนแก้ว, **พระสงฆ์**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๘๖.

^๕ส.ส. (ไทย) ๗/๖๑/๒๑๘.

การฝึกอบรมค่ายคุณธรรม จริยธรรม ของฝ่ายบริการฝึกอบรมส่วนธรรมนิเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบและดูแลทั้งในด้านเนื้อหาหลักสูตร วิธีการดำเนินงาน กระบวนการฝึกอบรม สถานที่ฝึกอบรม และพระวิทยากรที่มาให้ความรู้ ตลอดจน สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ใช้ในการฝึกอบรม ซึ่งใช้ระยะเวลา ๒ คืน ๓ วัน บนพื้นฐานของการศึกษาเรียนรู้จากชีวิตสมณะ ที่บูรณาการตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรมนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง มีภูมิคุ้มกันชีวิตที่เข้มแข็ง สามารถรู้เท่าทันและต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันได้ รวมทั้งเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ที่ดีให้เกิดขึ้นกับชีวิต สอดคล้องกับท่านพุทธทาสภิกขุที่ได้กล่าวไว้เช่นเดียวกันว่าการพัฒนาคนจะต้องพัฒนาด้วยไตรสิกขา ดังท่านกล่าวไว้ว่า เมื่อมีศีลสมบูรณ์คือไม่มีความเดือดร้อนทางกาย วาจา ใจ สมาธิก็เกิดขึ้นง่ายทั้งที่เป็นสมาธิโดยธรรมชาติหรือสมาธิที่เราฝึกให้มีขึ้นคือจิตบริสุทธิ์ไม่มีกิเลสรบกวนจิตที่แน่วแน่ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจิตว่องไวควรแก่การงานสามารถนำไปใช้เพื่อพิจารณาขั้น ๕ หรืออารมณ์ทั้งหลายไม่ว่าจะเป็น ความโลภ โกรธ หลง ล้วนมีความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เพื่อให้เกิดปัญญาต่อไปเพราะว่าจิตที่เป็นสมาธิย่อมรู้เห็นสรรพสิ่งตามความเป็นจริง ฉะนั้นพึงทราบว่าศีลควบคุมให้เกิดสมาธิ สมาธิควบคุมให้เกิดปัญญา ปัญญาควบคุมศีล เป็นบาทฐานซึ่งกันและกันอย่างแยกไม่ออกทำงานหมุนเวียนต่อเนื่องกันไปเป็นธรรมจักรอันเดียวกันอย่างนี้ในทุกระดับจนถึงพระนิพพานในที่สุด^๖

ปัจจุบันการอบรมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน สังกัดฝ่ายบริการฝึกอบรมส่วนธรรมนิเทศ ยังขาดการติดตามการประเมินคุณภาพการอบรมปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่องนี้ด้วยเหตุที่เป็นบุคลากรอยู่ภายในสถานที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงมีความสนใจที่จะประเมินการฝึกอบรมค่ายคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน ซึ่งในการประเมินผลโครงการนั้นมีแนวคิดและโมเดลหลายรูปแบบ ในการประเมินโครงการครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดและวิธีการประเมินโครงการตามหลักสัปปายะ ๗ ประการ^๗ ได้แก่ ๑. ด้านอวาสสัปปายะ ๒. ด้านโคจรสัปปายะ ๓. ด้านภัสสสัปปายะ ๔. ด้านบุคคลสัปปายะ ๕. โภชนะสัปปายะ ๖. อุตุสสัปปายะ และ ๗. อิริยาปถสัปปายะ จากการที่ให้ความสำคัญของการดำเนินโครงการทุกขั้นตอน ผลจากการประเมินโครงการฝึกอบรมครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงจุดเด่นจุดด้อยของโครงการแล้วนำจุดด้อยนั้นมาทำการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม

^๖ พุทธทาสภิกขุ, **บรมธรรม : ภาคต้น**, (สุราษฎร์ธานี : ธรรมทานมูลนิธิจัดพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๕-๖.

^๗ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๙, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๒๘๖.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาการบริหารโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามหลักสัปปายะ ๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีต่อการบริหารโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามหลักสัปปายะ ๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๒.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามหลักสัปปายะ ๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๓.๑ การบริหารโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามหลักสัปปายะ ๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นอย่างไร

๓.๒ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีต่อการบริหารโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามหลักสัปปายะ ๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกันหรือไม่

๓.๓ ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามหลักสัปปายะ ๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา “การบริหารโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามหลักสัปปายะ ๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต คือ การบริหารโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามหลักสัปปายะ ๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ๑. ด้านอวาสาสัปปายะ ๒. ด้านโคจรสัปปายะ ๓. ด้านภัสสสัปปายะ ๔. ด้านปุคคลสัปปายะ ๕. ด้านโภชนะสัปปายะ ๖. ด้านอุตุสัปปายะ และ ๗. ด้านอิริยาปถสัปปายะ

๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษาดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับชั้นการเรียนรู้

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การบริหารโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามหลักสัปปายะ ๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ๑. ด้านอวาสสัปปายะ ๒. ด้านโคจรสัปปายะ ๓. ด้านภัสสสัปปายะ ๔. ด้านบุคคลสัปปายะ ๕. ด้านโภชนะสัปปายะ ๖. ด้านอตุสสัปปายะ และ ๗. ด้านอิริยาปถสัปปายะ

๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนที่เข้ารับการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษา ที่เข้ารับการอบรมในระยะเวลา ๒ คืน ๓ วัน จำนวน ๑,๐๑๔ คน

๔.๔ ขอบเขตด้านสถานที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านสถานที่ในการศึกษาวิจัย คือการบริหารโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามหลักสัปปายะ ๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๗ – เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ รวม ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๑ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามหลักสัปปายะ ๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามหลักสัปปายะ ๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๓ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่มีระดับชั้นการเรียนรู้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามหลักสัปปายะ ๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การบริหารโครงการ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในด้านต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ

การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการพัฒนาบุคคล เพื่อช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญ และมีทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

คุณธรรม หมายถึง สภาพของคุณงามความดีที่บุคคลมี

จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติ การกระทำ และความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม การทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้อง สมบูรณ์ เว้นสิ่งที่ควรเว้น กระทำสิ่งที่ควรกระทำด้วยความฉลาด รอบคอบ รู้เหตุผล ถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล

โครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง โครงการการเผยแผ่ศีลธรรมที่จัดขึ้นโดยฝ่ายบริการฝึกอบรม ส่วนธรรมนิเทศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เน้นให้ผู้อบรมได้เรียนรู้อย่างเหมาะสมกับตนเอง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้โดยมีการสอดแทรกธรรมะในรูปแบบกิจกรรมที่ผสมทั้งศาสตร์และศิลป์มีทั้งความสนุก ความเพลิดเพลิน แต่อิงแอบกับหลักธรรมะ

การบริหารโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ของการบริหารงานโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในด้านต่างๆ ได้แก่ ๑. ด้านอวาสสัปปายะ ๒. ด้านโคจรสัปปายะ ๓. ด้านภัสสสัปปายะ ๔. ด้านบุคคลสัปปายะ ๕. ด้านโภชนะสัปปายะ ๖. ด้านอุตุสัปปายะ และ ๗. ด้านอิริยาปถสัปปายะ

หลักสัปปายะ ๗ ประการ หมายถึง สิ่งที่เหมาะสม สิ่งที่น่าสนับสนุนเกื้อกูล ส่งเสริมหรืออำนวยความสะดวก ให้เกิดความสะดวกสบายในการปฏิบัติธรรมในโครงการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อวาสสัปปายะ หมายถึง ที่อยู่หรือสถานที่ซึ่งเหมาะกับการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม เช่น สถานที่ฝึกอบรมไม่พลุกพล่านจอแจ

โคจรสัปปายะ หมายถึง ที่หาอาหาร หรืออาหารเหมาะดีกับการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม เช่นอาหารบริบูรณ์ไม่อยู่ใกล้หรือไกลเกินไป

ภัสสสัปปายะ หมายถึง การสื่อสารหรือวิทยากรที่ให้ความรู้สามารถถ่ายทอดหรืออบรมเกี่ยวกับหลักคุณธรรมจริยธรรมได้ดี

บุคคลสัปปายะ หมายถึง บุคคลที่ให้การฝึกอบรมหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเหมาะสมกับโครงการฯ มีคุณธรรม ทรงภูมิปัญญา สามารถให้คำปรึกษาและแนะนำได้

โภชนสัปปายะ หมายถึง อาหารที่เหมาะสม คือไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย เกื้อกูลต่อสุขภาพ เหมาะแก่การปฏิบัติธรรม

อุตุสัปปายะ หมายถึง ดินฟ้าอากาศ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรม เช่น ไม่หนาวเกินไป ไม่ร้อนเกินไป เป็นต้น

อิริยาบถสัปปายะ หมายถึง อิริยาบถ ๔ คือ อิริยาบถ ยืน – เดิน – นั่ง และนอน พอเหมาะ หรือการเคลื่อนไหวในอิริยาบถพอเหมาะกับการปฏิบัติธรรม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หมายถึง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่จัดโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมจากฝ่ายบริการฝึกอบรม ส่วนธรรมนิเทศ

นักเรียนระดับมัธยมศึกษา หมายถึง นักเรียนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่เข้ารับการอบรมตามโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม จากฝ่ายบริการฝึกอบรม ส่วนธรรมนิเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระวิทยากร หมายถึง พระภิกษุที่ได้รับมอบหมายจากฝ่ายบริการฝึกอบรม ส่วนธรรมนิเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเป็นผู้ที่ได้ผ่านการอบรมเป็นพระวิทยากรต้นแบบมาแล้ว ให้เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่เผยแพร่ให้ความรู้ในเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตามแผนการจัดกิจกรรมโครงการฝึกอบรมศีลธรรม สำหรับนักเรียน

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ได้ทราบถึงสภาพการบริหารโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามหลักสัปปายะ ๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๗.๒ ได้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่มีต่อการบริหารโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามหลักสัปปายะ ๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๗.๓ ได้ทราบข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามหลักสัปปายะ ๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา